

Eesti Majandus

Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri

2. köide

Tallinnas, 24. weebruaril, 1923

Nr. 1

Sisu:

Toimetuse kommentaar

N. Kõstner: Võitlus Ameerika sõjavõlgade
ümber

J. Mölder: Nõukogude Venemaa kaubanduse-
ja tollipoliitik

Sise- ja väljamaa kroonika

Teated ettevõtete tegevusest

Isiklikud teated

Raha- ja kaubaturu ülevaated

Ilmub kord nädalas

Wäljaandja: Eesti Majanduspoliitiline Selts, Tallinnas

HARJU PANK A-S.

Tallinnas, Harju tän. 33 Telegr. aadr.: „Harjupank, Tallinn“

Jaoskonnad: Tartus, Narvas, Pärnus ja Rakveres

Aktsia- ja tagavarakapitaal üle Emk. 65.000.000

Kõik pangäoperatsioonid sise- ja väljamaal

:: Oma speditiooni-osakond Tallinnas ::

Tollitalitus, speditioon, laevaklaarimine, prahtimine, inkasso

Omad aidad raudtee-ühendusega

Kõnetraadid: Kontor – 19-94, tollimaja – 22-39, ladud – 25-45

Telegr. aadr.: „HARJUSPED, TALLINN“

Oma kinnitusosakond

Tule-, veo- ja elukinnitus

Kinnitusaktsiaseltsi „EESTI LLOYD“, Tallinnas, peaagentuur

Eestimaa Kinnitus A-S.

EKA

Juhatus Tallinnas, Pikk tän. 6, omas majas. Kõnetr. 12-59 ja 22-14

Põhikapitaal Emk. 10.000.000

Tagavara ca. Emk. 9.000.000

Kõige suurem kodumaa kinnitusselts

Võtab igasuguseid kinnitusi vastu:

Tulekinnitusi

Veokinnitusi

Väärtsaadetuste kinnitusi

Automobiilide kinnitusi

Ladukinnitusi varguste vastu

Elukinnitusi

Õnnetusjuhusete kinnitusi

Agendid igas linnas, maal ja alevites

Fr. R. Kreutzwaldi
nim. ENSV Riiklik
Raamatukogu

PE 17.483

EESTI MAJANDUS

TÖÖSTUSE, KAUBANDUSE JA RAHANDUSE AJAKIRI

Tellimise hind: aasta lõpuni Emk. 880.- Väljamaale Emk. 1760.-
1. juulini " 380.- " " 760.-

Toimetus: Pikk tän. 15, Tallinnas. Talitus: Lai tän. 38, Graafiline Ühing „Kiri“ Telef. 18-66

2. köide. Tallinnas, 24. veebruaril 1923. Nr. 1.

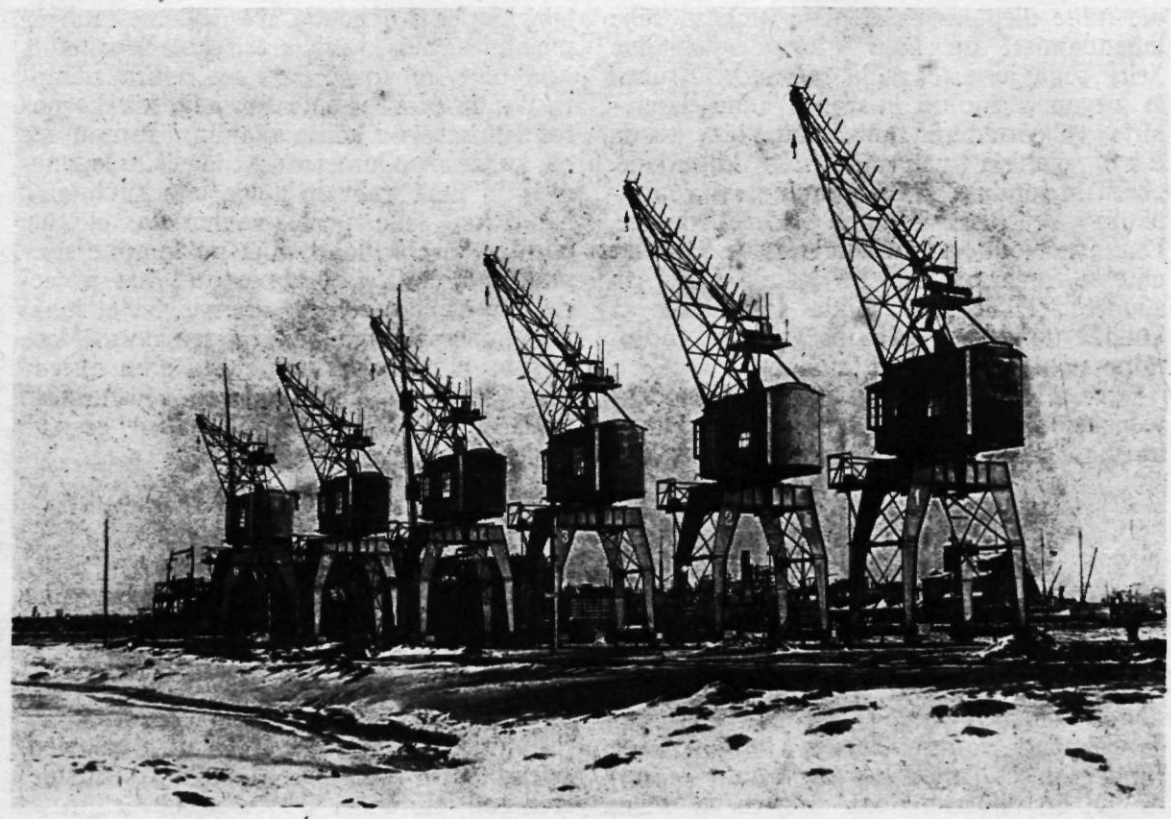
Sisu: Toimetuse kommentaar. N. Kõstner: Võitlus Ameerika sõjavõlgade ümber. J. Mölder: Nõukogude Venemaa kaubanduse- ja tollipoliitik. Sise- ja väljamaa kroonika. Teated ettevõtete tegevusest. Isiklikud teated. Raha- ja kaubaturu ülevaated.

Tallinnas, 23. veebruaril, 1923.

Lugejatele. Mineva aasta jaanuaris oli „Eesti Majandus“ sunnitud ainelistel põhjustel seisma jääma. Kes nüüd vaevaks võtab tagant järele ajakirja läbi lehit-

Alles siis hakati kahetsema, kui „Eesti Majandus“ juba hingusele oli läinud.

Ei ole tarvis sõnu teha majanduslise ajakirja tarvidusest. See on selge igale, kes kuidagi meie majandusliste küsimustega

Uued roobastel liikuvad elektrikraanad Tallinna sadamas.

se, ja kes ajakirja väljaandmise telgitagust tunneb, see peab imestama, kuidas suudeti nii väikeste jõududega niisugust suurt tööd ära teha, ja imestama peab ka, kuidas seltskond ajakirjale mitte õigel ajal appi ei ruttanud.

kokku puutub, olgu praktikas ehk teoorias. Kuid selgus puudus selle kohta, missugune see ajakiri peab olema. Ühed nägivad temas akadeemilist ettevõtet, mis meie rahvamajanduse teoreetilisi küsimusi arutaks,

teised nõudsid temalt ainult informatsiooni, mida nad praktiliselt võiks kasutada, kolmandad pidasivad tarvilikuks tervet rida eri-ajakirju asutada, kes ainult teatud äriala häälekandjad oleks. Igas sihis on katseid tehtud, ja siinemaale on nad kõik vähe õnnelikud olnud.

Põhjused ei ole raske leida. Meie rahvamajandus on nii väikene, et siia eriajakirjandust suurte rahvaste eeskujul asutada on praegu veel võimata. Mis mõte oleks meil, näit., pangaasjanduse eriajakirjal, millel poolsada asjast huvitatud lugejat? See oleks jõu ja aja raiskamine. Elujõulist ajakirja on meil võimalik ainult siis luua, kui ta võimalikult laiadele majanduse alal tegutsevatele ringkondadele huvitavat ja tarvilikku võib pakkuda. Temas peavad olema sünteetiliselt ühendatud alad, mis suurtes maades paljudele ajakirjadele tööalaks võiks olla. See ülesanne on raske, sest et üksikute alade huvid tihti üksteise vastu käivad, kuid ta ei ole mitte ülepääsemata. Asja ainelise külje lahendamisel on Eesti Majanduspoliitiline Selts seda juba teostada suutnud. Asutusi ja organisatsioone, kus igas oma eriajakirja väljaandmise mõte liikus, läks korda ühe ajakirja väljaandmiseks koondada. „Eesti Majanduse“ väljaandmine sai võimalikuks Valitsuse, Tallinna Börse-Komitee, Pankade Nõukogu ja Vabrikantide Ühisuse ainelise toetuse läbi. Ka vaimlises alal on suudetud nii palju pinda tasandada, et kõikide jõudude harmooniline koostöötamine nähtavasti kindlustatud on.

„Eesti Majandus“ seab omale ülesandeks valgustada rahvamajanduse teoreetilisi küsimusi, nii palju kui nad ühendatud on majan-

duselu praktiliste ülesannetega, kuid ta ei taha mitte anduda akadeemilistele arutustele. „Eesti Majandus“ tahab jõudumööda jälgida kõiki sise- ja väljamaa majanduselu nähtusi, kuid ühtlasi ka nende kohta seisukohta võtta. „Eesti Majandus“ tahab anda tarvilikku informatsiooni äritegelastele kõigil tähtsamatel aladel, ilma et olla ainult kui-vaks informatsioonileheks.

Nende ülesannete teostamine on võimalik ainult laiade ringkondade usalduse ja toetuse kaudu. Lootuses seda usaldust ja toetust võita algab toimetis oma tööd.

Maareform ja põllukultuur.

Tagapool leiab lugeja andmed meie viljasaakide kohta, mida iga üks, kes meie maareformi teostamisele kuidagi viisi lähedal on seisnud, suure rahuldusega võib lugeda. Pooleldi veel reformi keskel, võime juba kindlasti tõendada, et sellega meie rahvamajanduse alused sugugi ära ei ole õõnistatud, vaid otse ümberpöörduvalt, see reform nähtavasti mitmeaastase sõja haavade kiireks parandamiseks on kaasa aitanud. Ammu see oli, kui Eesti põllumajanduse täielikku lagunemist ja Eesti rahvale nälga ette kuulutati? Nüüd on selle peale vaatamata, et riigi piirid väljaveoks lahti, vilja pakkumine sisemaalt suurem kui nõudmine ja börse noteerib oma bulletinides sisemaa vilja jaoks juba kauemat aega langevat tendentsi. Maareform ei ole veel lõpul, aga juba otsivad Eesti põllu- ja karjasaadused välisurgusid ja Eesti valuuta omale jalgealust eestkäit põllutöösaaduste väljaveosi.

Võitlus Ameerika sõjavõlgade ümber.

N. Kõstner.

I.

Esimene samm Euroopa sõjavõlgade fundeerimises Ameerikas on tehtud – Inglismaa on Washingtoni valitsusega selles asjas kokkuleppinud. Jääb muidugi ära oodata, kuidas kongress selle kokkuleppe peale vaatab, sest ilma kongressi sanktsioonita ei ole tal seaduslist alust, ümberpöörduvalt – ta on otse seaduse vastane.

Sõja kestes saivad liitlased oma lepinglaselt suuremad summad rahalist toetust, mis kaugelt suuremas osas sõjatellimiste

tasumiseks Ameerikas kulutati. Nii, näit. seletas Briti valitsus, et kogu Ühisriikides laenatud summast £ 850.000.000 suuruses viimane kui penn, peale £ 140.000.000, mis otseteel Venemaale tema tellimiste tasumiseks Ameerikas edasi laenati, Briti sõjatellimiste peale Ühisriikides on kulutatud. Umbes samasugune oli seisukord ka kõigi teiste laenajatega. Ainult Czecho-Slovaakia tarvitas krediiti oma sõjavõlgade kojutoomiseks Siberist, kuid maksis ka nende

kulude arvel suuremad summad Ühisriikide Shipping Board'ile (Laevasõidu ametile) veorahana.

Kaugelt vähem osa kogu võlgade summast on tekkinud Ameerika Abiandmise Seltsi (American Relief Administration) ja teiste asutuste heategevatest operatsioonidest.

15. novembriks m. a. oli üleüldine võlgade seis Secretary of Treasury (rahaministri) aasta-aruande põhjal kongressile järgmine:

Laenatud riigikassa kaudu vabaduse laenudest realiseeritud summadest . . . \$ 9.386,3 milj.
Sõja- ja mereministeeriumi kaudu antud ülejäänud

sõjamaterjalidest natuuras \$ 574,9 milj.
Abiandmise Seltsi kaudu antud " 84,1 "
\$ 10.045,3 milj.

Siia juure tulevad veel lisada laenud, antud Ühisriikide teravilja Ühisuse (U. S. Grain Corporation) kaudu, kokku \$ 56,9 milj. suuruses, ja Poola kohustused 24 milj. suuruses, osalt sõjaministeeriumile, osalt Shipping Boardile, ostetud sõjamaterjali ja selle transporteerimise eest, mille vähendamise pärast Poola valitsus veel läbirääkimisi peab, ja mis sellepärast veel riigikassasse üle ei ole antud.

Üksikute riikide võlakohustuste üldsumma Ühisriikidele oli järgmine:

RIIGID.	Alusvõlg.	Maksмата tähtajalised 0/0/0.	Üldine võlasumma.
	Dollarid.	Dollarid.	Dollarid.
Armeenia	11.959.917	1.677.256	13.637.174
Austria	24.055.708	2.886.685	26.942.394
Belgia	377.123.745	60.073.383	437.197.129
Kuuba	7.740.500		7.740.500
Czechoslovaakia	91.887.668	14.404.536	106.292.205
Eesti	13.999.145	2.089.625	16.088.771
Soome	8.281.926	1.012.436	9.294.362
Prantsuse	3.340.746.215	503.386.035	3.844.132.250
Suur-Briti	4.135.818.358	611.044.201	4.746.862.560
Greeka	15.000.000	750.000	15.750.000
Ungari	1.685.835	202.300	1.888.135
Itaalia	1.648.034.050	284.681.434	1.932.715.485
Läti	5.132.287	643.576	5.775.864
Libeeria	26.000	3.518	29.518
Leedu	4.981.628	747.244	5.728.872
Nicaragua	170.585		170.585
Poola	135.662.867	17.618.809	153.281.676
Rumeenia	36.128.494	5.864.104	41.992.599
Vene	192.601.297	39.712.670	232.313.968
Serbia	51.104.595	7.994.087	59.098.683
Summa	\$10.102.140.829	\$1.554.791.908	\$11.656.932.737

Peale otsekoheste laenude, mille lõviosa suurte liitlaste peale langeb, on laenusid saanud ülejäänud sõjamaterjaali ostmise teel:

Prantsusmaa 407,3 milj. doll.
Poolamaa 59,7 " "
Belgia 29,9 " "
Serbia 25,0 " "
Czechoslovaakia 20,6 " "
Eesti 12,2 " "
Leedu 4,2 " "
Läti 2,5 " "

ja Nicaragua ja Venemaa vähemad summad.

Abiandmise Seltsi arvel on saanud:
Rumeenia 51,7 milj. doll.
Soomemaa 8,3 " "

Armeenia 8,0 milj. doll.
Czechoslovaakia 6,4 " "
Venemaa 4,5 " "
Lätimaa 2,6 " "
Eesti 1,8 " "
Leedumaa 0,8 " "
Teravilja Ühisuse kaudu on laenuks saanud:
Poolamaa 24,3 milj. doll.
Austria 24,1 " "
Armeenia 3,9 " "
Czechoslovaakia 2,9 " "
Ungari 1,7 " "

Ainus maa, kes korralikult oma võla-protsendid on tasunud, on nagu tabelist näha, Kuuba, mille rahaasjad Ühisriikide

valitsuse all on. Kõik teised on suuremal ehk vähemal määral protsendid võlgu jäänud, mille üldsumma juba üle 1,5 miljardi dollari ulatab. Tasutud protsentide üldsumma ulatab 561 milj. dollari peale, millest järgneb, et vaevalt veerand tähtajalistest protsentidest makstud on. Kõige suurema maksjana esineb Suur-Briti, 352 milj. dollariga.

Pärast sõja lõppu sai peagi selgeks, et kogu selle võlgade summa tähtajaline tasumine täiesti võimata on. Paljud valitsused nähtavasti ei mõtelnudki maksmise peale, ja need, kes selle peale mõtlesid, ei leidnud teesid isegi protsentide maksmiseks. Sedamööda, kuidas avalikuks sai, et Saksamaa reparatsiooni-maksudest suuremat oodata ei ole, langesis igasugused lootused nende võlgade tasumiseks. Selle probleemi ümber tekkis suur diskussioon nii siin kui sealpool „lompi“, kus juures võlglaste maade poolt peajaslikult toonitati, et Ameerika need võlad jaolt ehk ka tervelt lihtsalt maha peaks kirjutama, mis niihästi võlglastele, kui ka Ühisriikidele enestele kasulikum oleks, kui Euroopa pikaajaline väljakurnamine, kellest enam iialgi Ühisriikide kaupade suuremat tarvitajat ei saaks. Peale Briti, kes mineval suvel ametlikult seletas, et tema, maksu mis maksab, omad kohustused Ühisriikide vastu täidab, selle peale vaatamata, kas ta oma võlglastelt midagi saab, või ei, lasksid teised riigid poolametikult läbi paista, et nemad ainult siis maksta võivad ja tahavad, kui Saksamaa neile maksab. Nii sai Europa-Ühisriikide sõjavõlgade lahendamise probleem otsekohe Saksa reparatsiooni-maksudega seotud.

Ühisriikide avalikus arvamises tulivad küsimuse arutusel õige mitmesugused lahkkelid ilmsiks ja tekkis terve rida lepitamata voolusid, mis tingitud Ühisriikide omapärasest ühiskondlikust, rahvuslisest ja poliitilisest struktuurist ning ajaloolistest traditsioonidest. Valitsus asus nähtavasti puhtpraktilisele seisukohale – katsuda võimatuks saanud seisukorrast kuidagi väljapääseteed leida. Küsimus ei olnud mitte ükski selles, et protsendid ja võlad sisse ei tulnud, vaid muu seas oli administratsioon ka selles mõttes piinlikus seisukorras, et osal antud laenudest igasugune seaduslik alus puudus – valitsus oli sadasid miljoneid välja andnud pärast sõja lõppu, kuna seaduse järele õigus oli laenusid anda ainult sõja ajal. Sellekohane senati komitee oli oma salajases aruandes küsimuse selle

osa õige teravalt üles tõstnud. Peale selle oli sadasid miljoneid antud, kas üldse olemata valitsustele, näit. enamlaste poolt kukutatud Vene valitsusele endise saadiku Bachmetjevi kaudu 187 miljoni, millest endiseid Vene saatkondasid mitmes riigis üleval peeti, Pariisi rahukonverentsile Vene delegatsioon saadeti jne, või jälle valitsustele, keda Ühisriigid ise ei de facto, ega de jure ei tunnistanud, nagu Eesti, Läti ja Leedu. De facto tunnistanud Armeenia kohta heitis üks valitsuse esitaja avalikult nalja, et nemad oleks juba ammu Armeenialt laenu tasumist nõudnud, kuid kahjuks ei ole senini korda läinud selle valitsuse postiaadressi kindlaks teha.

Et vaba käsa saada asja lahendamiseks, nõudis uus Hardingi administratsioon kongressilt varsti peale ametisse astumist (märts 1921) blanko-volitust presidendile laenude refundeerimiseks alustel, tingimistel ja summade, nagu korda läheb võlglastega kokku leppida. Ajakirjandus, mis suurel määral Inglise mõju all seisab, niisama ka suurfinans, kes rahvusvahelistest maksuvahekordadest suutis aru saada, oli selle ettepanekuga enam-vähem päri. Kuid kongressil, kus talupojaliste kesk- ja lääne-osariikide esitused suur mõju on, kelle vaimline silmaring ja ideoloogia valijate omast mitte palju lahku ei lähe, tõusis kohe suur opositsioon. Herrad, kes enesele onu Sam'i rahalisi vahekordasid umbes niisama ette kujutavad, kui farmeri võla-vahekordi teise farmeriga, ja kes ennast arvavad onu Sami rahakoti suu juurde vahtideks pandud olema, tundsid ennast kutsutud olema onu Sam'i võlgasid sisse nõuda. Siin ei aidanud asjatundjate seletused, et võlgade maksmine mitte ükski Euroopat kauemaks ajaks ei ruineeri, vaid sellest tekkiv kullauputus Ühisriikide majandusele äärmiselt hädaohtlikuks võib saada. Kullauputuse tagajärjed andsid ennast sel ajal juba teravalt tunda. Ei aidanud ka teiste seletused, et sisuliselt mingisugust õigust ei ole tervet summat kuld-dollarites nõuda. Laenuvõtjad maad tarvitasid saadud summad maksmiseks sõjatellimiste eest hindadega, mis 2–3 korda kõrgemad olid, kui praegused nendesamade väärtuste hinnad Ameerikas. Kui võlg nüüd kuld-dollarites tagasi makstaks, siis annaks Euroopa sellega Ameerikale 2–3 korda rohkem väärtusi, kui ta ise sai. Kongress jäi vormilisele seisukohale ja seletas, et vekslid on tema käes, ja tema peab oma naela liha saama. Selle nõudmise juurde seltsisid Ühisriikide kui äravalitud maa prohvetid, nagu Borah,

omad kõlblised motiivid – Euroopalt tulla viimane penn välja nõuda, et talt võimalus võtta uuteks sõdadeks ette valmistada.

Toeks sellele puht-ameerikluse alusel seisvale nõudmisele seltsisivad teised liiduvaenulised voolud, millel Ameerikas võrdlemisi suur mõju on – liri natsionalistid, kes vaenust inglaste vastu nende võlgade sissenõudmise poolt kihutustööd tegid, ja sakslased. Ka healtepüüdmise motiivid järgnevatel valimistel mängisivad oma osa. Tõsteti üles küsimus, et pool Euroopa võlgadest määrataks autasuks sõjameestele. Sellega said korruga üle 10.000.000 valija sõjavõlgade sissenõudmisest isiklikult otse interesseeritud. Peale selle oli suureks trumbiks valimisvõitlusel, kui harimata valijate tasku peale võis koputada ja ütelda, et Ühisriikide riigivõlast 23 miljardi dollari suurus, mille eest üle miljardi aastas protsenta tuleb maksta ehk 10 dollarit pea peale, pool tasutud saab, kui Euroopa maksuma sundida. Kõik need mõjud koos olid nii tugevad, et asjatundjad vaikima sunniti ja administratsioonile volitusi võlgade reguleerimiseks ei antud. Selle asemel töötati välja uus seadus, mille põhjal sõjavõlgade refundeerimine iseäralise komisjonile ülesandeks tehti. Komisjoni liigeteks pidivad olema Riigisekretär, riigikassa sekretär, kaubandussekretär, üks senaator ja üks esituskoja liige. Komisjoni kokkuseade riivab otse põhiseadust, sest et täidesaatvasse komisjoni kongressi liikmed määratud. Komisjon pidi oma ülesande täide saatma kahe aasta jooksul, silmas pidades, et laenude peaomast ega ka senini juurdekasvanud protsentidest midagi maha ei jäetaks, laenude protsent mitte alla $4\frac{1}{4}\%$ ei oleks ja tähtaeg mitte hiljem kui 15 juunil 1947.

Komisjon algas oma tööd mineva aasta veebruaris sellega, et kõikidele võlgnikkudele kutse saatis oma esitajat läbirääkimisteks Washingtoni saata ja ühtlasi ettepanekuid teha, kuidas nad laenu refundeerida kavatsesid. Kaudal ajal ei saanud

läbirääkimistest asja. Igaüks ootas, et teine esimene oleks. Lõppude lõpuks sõitis Prantsusmaa esitaja Parmentier juulikuul läbirääkimistele, kuid need lõppesid mingisugusel põhjusel ilma et Parmentier ametlikult mingisugust ettepanekut oleks teinud. Et selsamal ajal Pariisi lehtedes offitsioos-seletused ilmusid, et Prantsusmaa muidu ei maksa, kui talle Saksa sõjakulusid ei garanteerita, siis tuleb arvata, et Parmentier ettepanekud sedasama tingivat laadi kandsivad. Wahe peal olid ka teised riigid omad esitajad nimetanud ja nimelt: Belgia, Tšehhoslovakkia, Soome, Suur-Briti, Ungari, Poola, Rumeenia ja Serbia. Tähelepanu äratas Itaalia esitaja puudumine, mida vist küll Itaalias valitseva meeleoluga laenu asjus tuleb seletada. Läbirääkimistest nende riikide esitajatega ei ole senini midagi kuulda olnud, niisama ka mitte nende ettepanekutest.

Vahe peal tõusis Inglismaal uus suur agitatsioon laenude kustutamise suhtes. Tuli isegi hääli kuuldavale, et Briti peaks oma võlglaste võlad kustutama, selle peale vaatamata, kas Ühisriigid Briti võlgasid kustutavad või ei. Põhjenduseks toodi ette, et Euroopa majandus nende võlgade ruse all paraneda ei suuda, mis oma kord Briti kaubanduse Euroopa mannermaal hävifab. Missuguste summade mahakirjutamist siin nõuti, näitavad järgmised arvud.

Saksamaa võlg 1.450.000.000. naelst.

Venemaa " 650.000.000. "

Liidulaste " 1.300.000.000.*) "

Kokku 3.400.000.000. naelst.

Selle vastu võlgneb Inglismaa Ameerikale 850.000.000 naelst. ehk ainult veerandi eelmisest summast. Sellele agitatsioonile tegi lõpu tuntud Balfour'i noote 1. aug. 1922, milles tekkinud situatsiooni õige pikalt kirjeldati ja viimaks võlgnikkudele ette pandi võla tasumise peale mõtlema hakata, sest et Suur-Briti neid võlgasid seni ei või maha jätta, kuni temale Ameerika poolt vastu ei tulda.

Nõukogude Venemaa uuem kaubanduse ja tollipoliitik.

J. Mölder

Moskva Eesti Saaikonna Kaubandusnõunik.

Esimene täielik dekreet väliskaubanduse kohta ilmus 11. juunil 1920. a. pealkirja all „Väliskaubanduse ja kaubavahetuse organiseerimise kohta R.S.F.S.R-is“, mille järele

välja kuulatakse riigi väliskaubanduse ainuõigus, mis ta Väliskaubanduse Komissariaadi (NKVTorg) kaudu teostab. Viimane toimetab väliskaubanduse operatsioonisi

*) Sellest Prantsuse võlg Prantsuse allikate põhjal 12.500.000.000 kuld-franki.

oma aparaadiga ja annab üksikutele majanduslistele asutustele erilubad teatavatel alustel. Praktiliselt oli väliskaubandus täiesti NKVTorgi käes, kes riigi import-plaani oma välisesituste kaudu teostas. Eksport sel ajal ei mänginud mingit osa. Majanduslikud orgaanid tegelikult väljamaale ei pääsenud, vaid ostsid NKVTorgi lubadega kaupasi, mis juhuslikult Venemaale pääsenud väljamaa kaupmehed neile pakusivad.

Ühes uue majandusepolitiika (N.E.P.) elluviimisega tekkisid suuremad nõudmised väljamaa kaupade peale, mida NKVTorg oma aparaadi ja krediidiga ei suutnud täita. Kasvav rahulolematuus NKVTorgi tegevusega tekitas ägeda vaieluse kommunistide parteis ja ajakirjanduses, mis IX. Nõukogude kongressil (detsembril 1921) kuidagi viisi lahendatud pidi saama. See kongress kinnitas kõige pealt väliskaubanduse monopoli tarvidust, kuid, kaubanduslike läbikäimise edenemist väljamaaga tähelepanes, nõudis kongress, et ülevenemaalistele ja maakondade ühistegevuse ühingutele ja tähtsamatele majanduslistele organisatsioonidele luba antaks otsekohe sisse- ja väljaveooperatsioonide toimetada erilepingute alusel NKVTorgiga. Seks otstarbeks kasutati ühtlasi ka väljamaa kapitaali segaseltside kujul. Kongress otsustas ka tollimaksud uuesti sisse seada.

Selle kongressi otsus määras ette väliskaubanduse juhtimise 1922. a., mis kõige pealt 13. märtsi 1922. a. dekreedis avaldus. Selle dekreeidi järele on Ülevenemaalise Tarvitajate Ühisuste Keskühisusel (Zentrosojus) ja sega-aktsia seltsidel õigus iseseisvalt väljamaaga kaubelda. Zentrosojusile oli antud piiratud õigus, nimelt ainult teiste riikide kooperasiividega läbikäia, missugune kitsendus aga suvel 1922. a. ära kaotati ja Zentrosojusile vabadus seaduste piires ja NKVTorgi kontrolli all oma kontragentide valimises anti. Selle vastu sai segaseltside kavatsatud täieline iseseisvus kitsendatud ja mitte ainult üldiste määruste läbi, nagu näit. määrus, mille järele teatavad kaubad Venemaale sisseveoks ja väljaveoks keelatud saivad, vaid NKVTorg nõuab nende käest konkreet tegevuskava, mis kindlat sisse- ja väljaveokaupade nimestikku sisaldaks. Ühes sellega kontrollib NKVTorg niihästi ostu- kui ka müügihinde. Väljamaaga kauplemise õigus anti aasta jooksul veel teistele üleriiklistele ühingutele.

Riigi- kui ka ühistegelised asutused ei saanud selle dekreeidi kaudu midagi uut

kätte. Endist viisi pidi iga kavatsatud operatsioon NKVTorgile kinnitamiseks ette pandama, selle muutusega, et riigiasutused võisid oma eksportkaupasi NKVTorgile komisiooni alusel müüa anda ja saadud valuuta eest NKVTorgi kaudu ja lubal omale tarvilisi kaupasi osta, kus juures nad ainult oma esitajat kaastöötamiseks ja nõuandmiseks komandeerida võisid. Nad saivad ainult teatavaid tehnilisi hõlbustusi, kuid ei mingit iseseisvust.

Ühes riigi tööstuse tarviduste kasvamisega ja mõju tõusmisega tekkisid uued vastolud NKVTorgi, kui väliskaubanduse teostaja, ja Kõrgema Rahva Majanduse Nõukogu (VSNH), kui riigi tööstuse juhataja ja sellega kõige suurema tarvitaja vahel. Lahingud, mis juunikuul 1922. a. ärapeetud Väliskaubanduse Kommissariaadi välisesitajate nõupidamisel nende asutuste vahel löödi, ei jäänud mitte ilma järeldusteta ja 19. okt. kuulutati välja (Istvestija VZIK nr. 236) dekreet, mis uusi majanduslisi orgaanisi, mille nimestiku Töö ja Kaitse Nõukogu kokku seab, volitab iseseisvalt väljamaaga läbikäima. Dekreedile järgnes instruksioon (25. novembrist 1922), mis nendele asutustele igasugust toetust nõuab kaubandusliste välisesitajate poolt ja nende õigusi reguleerib.

Ühel ajal sellega areneb iseseisvalt litsentside süsteem, mis 29. sept. 1922. a. välja antud STO korralduses ja seä täiendavas NKVTorgi sunduslikes määruses 10. nov. välja kujunes. Selle korralduse järele jagunevad kõik väliskaubanduse operatsioonid kahte osasse: 1) riigi sisse-väljaveo plaani täitmiseks ja 2) väljaspool plaani olev kaubandus. Esimest teostavad riigiasutused, kellele sellekohased tunnistused antakse, kuna teise osa operatsioonide läbiviimiseks litsentsid antakse. Litsentsi alusel töötab ka NKVTorgi operatiivosakond – Riigi Kaubanduse Kontor (Gostorg).

Litsentsid sisse- ja väljaveoks antakse riigi majanduslistele ja eraasutustele ja isikutele. Viimased võivad lubasid saada kaupade sisseveoks, mis tööstuses tarvilised on, aga mitte edasimüümiseks ja kauplemiseks. Selle juures peavad kõik operatsioonid, mis rohkem kui 5000 kuldrubla väärt, Gostorgi kaudu tehtama. On ka erasikutele kauplemiseks sisseveolubasid antud, ehk küll üksikutele.

* * *

Kuni 1922. a. alguseni ei olnud Venemaal sisseveoks mingit tolli. 10. jaanuaril (NKVTorgi käsk nr. 2) määratakse sisse-

tulevate kaupade pealt toll vana Vene tollitariifi järele. Esimene iseseisev sisseveo tollitariif Euroopa piiri jaoks sai väljakuulutatud 12. märtsil 1922. Tariifil on selgelt väljendud tööstusekaitse iseloom, mis parastiste paranduste läbi (Sovnarkomi otsus 6. juunist) veel järjekindlamaks sai. Seda aga tähelepanes, et tollitariifid mitte küllalt kaitset tööstusele ei annud, sai suur osa tööstuse saadusi septembrikuul ajutiselt Venemaale sisseveoks keelatud.

Varsti pärast esimest tollitariifi Euroopa piiri jaoks ilmus tollitariif kaubanduses Aasiaga (Sovnarkomi otsused 11. ja 24. aprillist 1922.).

Ühes väljaveo kasvamisega ja suurte hindade vahede tagajärjel, mis väljaveokaupade peale sise- ja väljamaal oli, ilmus ka väljaveo tollitariif, kinnitatud 15. juulil 1922. a. Väljaveotariifid leidsivad omale ägedaid vasturääkijaid, kes nendes tariifides üleüldse riigi kõige tähtsama ülesande – väljaveo edenemise sumbutamist nägivad ja konkreetsete sise- ja välisturu hindade alusel näitasivad, et üksikute kaupade peale väljaveotoll ja veokulud suuremad on kui hindade vahe. Selle mõjul ilmusid juba novembrikuu keskel esimesed ja tähtsad parandused, mis tollimäära märksa alandasid.

Tolliasjanduse korraldamiseks asutati Tollitariifi Komitee NKVTorgi juures (23.II.1922.), kinnitati ajutine määrustik kohaliste tolliametite kohta (31.III) ja Tollivalitsuse kohta (7.VII).

Kontrabandi vastu võitlemiseks saavad kontrabandi püüdjad autasu kinnipeetud kaubahinnast (Sovnarkomi dekreet 14.VII. 1922.).

Tollimaksusi ei võetud esialgul mitte sularahas, vaid neid kirjutati saaja riigiasu-

tuse arvesse. Maikuust alates nõuab NKVTorg tollide katmist sularahas, mis juulis juba märgatavaid tagajärgi annab. Nii oli 1922. a. rahamärkides (ä 10.000 rbl.)

	Tolli arvetesse kirjutud.	Tolli rahas saadud.	Raha-komissariaati sissemakstud.
Jaanuar	11.657.000.—	2.114.000.—	1.443.000.—
Mai	1.132.647.000.—	81.559.000.—	38.311.000.—
Juuni	1.653.625.000.—	282.532.000.—	153.216.000.—
Juulil	1.516.182.000.—	408.517.000.—	230.007.000.—
August	652.059.000.—	855.190.000.—	739.280.000.—
September	450.468.000.—	1.975.543.000.—	1.467.867.000.—
Oktoober	—	2.570.570.000.—	2.539.516.000.—
November	—	3.780.722.000.—	3.689.491.000.—

Oktoobri kuust alates ei võeta tolli enam arvetesse kirjutamisega, vaid ainult sularahas, mis ka peaaegu täiesti Raha-komissariaadi kassasse sissemakstakse. Sellega on maksude sissenõudmine, mis Venemaal 1922 a. loogiülesandeks sai, tolliasjanduses pea täiel mõõdul teostatud.

Tollide poliitikas seisab Venemaa autonoomilise tariifi põhjusemõttel, mis juures Vene majanduslised olud ei lubada pikaajalist muutmata tariifi maksmapanna (igatahes muudatusi on noores tariifis juba palju ettevõetud) ega ennast mingisuguste tolli konventsioonidega kõita. Praeguse tariifi eesmärgiks on tööstuse ülesehitamine, mis enesega ka teiste majanduse alade tõusmist kaasa tooks. Tööstuse edenemiseks seatakse omale eesmärgiks võimalikult veel kõrgendada sisseveotollisi tööstuse saaduste pealt, mis kodumaa tööstus valmistada võib, ja teiselt poolt sisseveetavate toores- ja sõogiainete pealt tolli äärmuseni alandada. Väljaveotollid mängivad suurt osa maksude seas ja sellepärast on olemas tung neid alal hoida vasturääkimiste peale vaatamata. On olemas koguni tendents neid tollisi veel tõsta, nii palju kui teatud kaupadega Venemaa ainumüüjana ilmaturul välja astub. —

Kroonika.

Eesti.

Majanduslised teated.

1922. aasta viljasaak Eestis.

Statistika Keskbüroo andmete järgi oli Eestis põllutaimede külvipind ja saak 1922. a. järgmine:

	Külvipind 1000 tiinudes	Kogusaak	Seeme 1000 puudad	Puhassaak	Keskmine kogu- saak tiinu pealt puudad
Talirukis	148,6	8.656,5	1.651,0	7.005,5	60,3
Talinisu	8,1	571,4	93,7	477,6	70,1
Suurukis	1,7	96,3	18,4	77,9	55,3
Suinisu	11,2	692,2	118,7	573,5	61,8
Tatar, ernes, uba .	7,1	358,2	83,1	275,1	50,5
Kokku toiduviljad .	171,7	10.374,6	1.964,9	8.409,6	—

	Külvipind 1000 tiinudes	Kogusaak	Seeme 1000 puudas	Puhassaak	Keskmine kogu- saak tiinu pealt puudades
Oder	122,7	8.875,1	1.411,2	7.463,8	72,2
Kaer	147,7	8.911,9	1.832,0	7.079,9	60,3
Segavili	58,9	4.631,5	724,1	3.907,4	78,7
Kokku looma-toiduviljad	329,3	22.418,5	3.967,4	10.451,1	—
Kartul	69,1	43.817,3	12.363,7	31.453,7	633,7
Loomatoidu juurik.	2,9	3.649,8	—	3.649,8	1.268,6
Lina } seeme	21,9	508,3	195,1	313,2	23,2
} kiu	—	574,7	—	574,7	26,2

Tähtsamate viljade kogusaaki võrreldes eelmiste aastatega, saame järgmise pildi:

	1922	1921	1913	1910—1914 keskmine
	T u h a n d e d p u u d a d:			
Talirukis	8.656,5	10.528,2	9.438,5	10.543,8
Oder	8.875,1	7.606,2	7.513,8	7.779,2
Kaer	8.911,9	9.857,7	8.065,0	6.779,2
Kartul	43.817,3	46.307,4	45.654,6	46.799,3
Linaseeme	508,3	482,1	874,5	776,0
Linakiu	574,7	410,3	993,1	798,3

Üleüldine mulje neist andmetest on, et põllusaagid meil, eelsõjaaegsetega võrreldes, tagurpidi ei ole läinud, ja loomatoidu-viljade suhtes ennem kasvanud on. Ainus erand sellest on lina. Kuid siin tuleb arvesse võtta, et lina külvipind meil juba enne sõda alatasa langes, nii et siin ka viimastel aastatel teatud seadusepärasusega tegemist on, mis tingitud osalt tõrjõudude puudusega, osalt linahindade seisukorraga ilmaturul.

Meie naabrimaad, Soomes ja Lätis, olid põllusaagid mineval aastal järgmised:

	Saak 1000 puudades:	
	Soome	Läti
Rukis	12.047,5	10.606,7
Nisu	492,3	1.590,7
Oder	6.052,4	8.991,1
Kaer	24.967,3	16.089,0
Segavili	—	3.218,7
Erned	—	1.889,9
Kartul	26.577,7	41.182,1
Linaseeme	—	873,1
Linakiu	—	1.039,3

Kui iga elaniku toitlusüksusena arvata keskmiselt 0,7, siis tuleks iga sarnase toitlusüksuse peale:

Toiduvilja (nisu ja rukis)	Kartulid
Eestis: 10,5 puuda	56,4 puuda
Lätis: 8,9 " "	36,8 " "
Soomes: 4,8 " "	12,2 " "

Loomataudid Eestis likvideeritud.

(Kauban.-Tõõst. ministeeriumi kokkuvõte.)

Ilmasõja, iseenamisi aga Eesti-Vene sõja, tagajärjena tungisid Eestisse ja võtsid õige hädaohtlikult võimust mitmed kardetavad loomataudid, mida siin maal

ennemalt niihästi kui sugugi ei tuntud, nimelt veiste kopsutaud (pleuro-pneumonia contagiosa bovum), hobuste tatitaud (malleus) ja hobuste kärnataud (scabies equorum). Iseäranis tõsine oli seisukord maa idapoolses osas, millest sõjalaine üle oli käinud. Veiste kopsutaud ja hobuste tatitaud valitsesid Viru, Tartu, Võru, Petseri ja osalt Viljandi maakonnas, kus sõja-aastail paljudes majapidamistes pooled loomadest surid; mis järele jäid, tulid pärast taudi laialilagunemise takistamiseks sunduslikult võõrandada ja hävitada. Nii hukati 1920 a. tatitõbe pärast 103 hobust ära, veiste kopsutaudi pärast võõrandati ja tapeti ainuüksi Võru maakonnas 627 veist. Teistes maakondades, mis vähem sõja olukorras, oli vähegi edukas võitlemine taudide vastu äärmiselt raske. Pealegi oli suurem osa tsiviil-loomaarstidest mobiliseeritud.

Kuid niipea kui sõda lõppes, rahuaaja olud maal maksma said, loomaarstid sõjateenistusest vabanesid ja veel mitmed taudivõitluses vilunud Eesti loomaarstid Venemaalt optantidena kodumaale jõudsid, avanes põllutõõministeeriumi loomatervishoiu peavalitsusel võimalus kavakindlat võitlust taudide vastu korraldada. Kõigepealt keelati Venemaalt ja Lätimaalt loomade ja nende tooreasaaduste sissevedu täiesti ära. Kuna nimetatud mail loomade hinnad märksa kõrgemad kui Eestis, siis ei tulnud selle keelu vastu eksimisi ette. Ainult piiri lähedal Peterburi kubermangust tulevatele optantidele, kelle kohta kindlad andmed olid, et nende loomad terved ja ümbruskonnas taudi ei ole, tehti erand. Kuid ka neid loomi võis ainult Narvas eriti selleks sisseaatud karantiini kaudu sisse tuua. Karantiinis peeti kõik loomad 21 päeva, väljaarvatud hobused, kes, kui nad malleini peale ei reageerinud, 14 päeva pärast vabastati. Sel kombel tõid optandid 1921 a. Narva kaudu kaasa 72 hobust, 81 veist, 40 lammasi ja 9 siga. 1922 a. jooksul ei ole Venemaalt enam ühtegi looma toodud.

Ei sissetunginud taudidele kiiret lõppu teha, moodustati peale 11 maakonna ja 19 jaoskonna loomaarsti, Viru- ja Võrumaal veel 6 erilendsalka loomaarstidest ja tarvilikkudest abijõududest, kes nimetatud maakondades kõik hobused ja veised üle vaatasisid, taudised ja taudikahilased isoleerisid. Kopsu- ning tatitaudisid hukati ära ning loomade omanikkudele vastava hin-

damise põhjal maksti täis turuhind valitsuse poolt välja. Sel teel läks korda veiste kopsu- ja pleuropneumonia contagiosa bovum) 1920 a. jooksul täielikult likvideerida, nii et 1921 ja 1922 a. enam ühtegi juhtumist ette ei tulnud. Taftiaudi tuli 1921 ja 1922 a. siin-seal veel üksikuid juhtumisi ette. Hobuste kärnataud oli sõja ajal üle kogu maa väga laialdaselt ja raskel kujul võimust võtnud. Teda registreeriti ametlikult 1919 a. 60.000 juhtumist. Kuna loomaarstidel ükski kiire haigete arstimine üle jõu käis, valmistati erikursustel Tartus ja Tallinnas üle 400 maalt pärit oleva noorema inimese ette, kes üle maa korraga loomaarstide juhatusel haigete hobuste arstimisele asusid. Tervilised arstimise abinõud, peaaesjalikult Inglise kreoliin, subliimaaft ja väävel gaasitamiseks muretsesi Loomatervis- hoiu peavalitsuse poolt kätte. Ka siin olid tagajärjed täiesti rahuldavad. 1921 aastast saadik tuleb ainult veel üksikuid kärnataudi juhtumisi ette kergemal kujul, mis kohe ära arstitakse.

1921 a. lõpul ja 1922 a. maikuul ilmus Võrumaal Vene piiri ligilid Loosi mõisas suu- ja sõrataud, kuid ettevõtetud valju eraldamise mõjul kustus taud kolme korral, ilma et laiemale oleks saanud tungida.

Nii kuulub Eesti käesoleval, 1923 aastal loomataudide poolest õnnelikumate maade hulka Euroopas. Kuna Kesk- ja Lõuna-Euroopas praegu üldiselt suu- ja sõrataud, mitmel pool ka veiste kopsu- ja pleuropneumonia, sarnaneb seisukord Eestis praegu Skandinaavia riikidele. Tulevad ette sporaadilised anthrax'i (põrnataud) juhtumised, sigade punataud, üksikud hobuste kärnataudi taftiaudi juhtumised, viimane nähtavasti ka üsna rauemas, sest aasta viimasel kolmel kuul ei ole enam juhtumisi ette tulnud.

Kardetavamatest taudidest vabanedes, on loomatervis- hoiu peavalitsus nüüd oma tähelpanu juhtinud ja mobiliseerib oma jõud järjekindlamalt võitlusele veiste tiisikuse ja sigade punatõbe vastu.

Eesti karjasaaduste väljavedu 1922 a.

Põllumajanduse Peavalitsuse andmete põhjal on Eestist 1922 a. jooksul võid, liha, juustu ja mune väljaveetud: võid—63.046 pd. 11 nl.; liha—56.584 pd. 6 nl.; juustu—6.872 pd. 39 nl.; mune—2.800.906 tk.

Võid on väljaveetud: Rootsi 33.380 pd. 30 nl.; Inglismaale 16.360 pd. 20 nl.; Daani 8.770 pd. 26 nl.; Venemaale 3.048 pd. 16 nl.; Soome 783 pd. 38 nl.; Prantsusmaale 587 pd. 24 nl.; Saksamaale 94 pd. 31 nl.; Norra 20 pd. ja Belgia 3 pd. 30 nl.

Liha on väljaveetud: Venemaale 35.606 pd. 34 nl.; Rootsi 14.080 pd. 10 nl.; Inglismaale 2.940 pd. 12 nl.; Läti- ja Eesti- 2.291 pd. 20 nl.; Soome 962 pd. 17 nl.; Norra 357 pd. 20 nl.; Prantsusmaale 95 pd. 8 nl.; Daani 59 pd. 20 nl.; Belgia 41 pd. 36 nl.; Saksa- maale 31 pd. 28 nl.;

Juustu on väljaveetud: Venemaale 4464 pd. 26 nl.; Saksamaale 1612 pd. 14 nl. Rootsi 404 pd. 6 nl.; Poolamaale 152 pd. 2 nl.; Belgia 121 pd. 7 nl.; Soome 34 pd. 34 nl.; Daani 23 pd. 17 nl.; Ameerika 20 pd. 15 nl.; Inglismaale 20 pd. 5 nl.; Prantsus- maale 6 pd. 23 nl.

Mune on väljaveetud: Rootsi 2.394.636 tk.; Inglismaale 302.400 tk.; Soome 87.850 tk.; Belgia 11.520 tk.

Eesti Kaubalaevastik 1922. aastal. (Kaub.-Tööstusminist. andmetel).

1922 aasta algul oli Eesti kaubalaevastiku üldine suurus (laevad 19 brutto reg. tn. alates ja Venemaal viibivad ühes arva- tes) 374 laeva, mahutavusega 59.795 br. rg. tn.

1922 aasta jooksul ehitati juure:

1 aurik mahutavusega	51.09 br. rgt.
10 mootorpaati ja mootorpurjelaeva	1232,18 br. rgt.
37 purjelaeva	3416,14 " "
2 praami	258,70 " "

Kokku 50 laeva 4958,11 br. rgt.

Seesama aja jooksul on ümberehitatud:

2 aurikut	395,97 br. rgt.
1 purjelaev	302,16 br. rgt.

Soomest kätte saadud 1 aurik 2391 br. rgt.

Väljamaalt ostetud 2 aurikut 506,56 br. rgt.

Sellega oleks üldine laevastiku juure- kasv aasta jooksul:

6 aurulaeva	3.44,62 br. rgt.
10 mootorpaati ja mootorpurjelaeva	1.232,18 br. rgt.
38 purjelaeva	3.718,30 " "
2 praami	258,70 " "

Aasta jooksul on hukkunud ja kõlbma- tuse tõttu maha jäetud:

5 purjelaeva	69,55 br. rgt.
1 mootorpaat	6,96 br. rgt.

Kokku 5 laeva 76,49 br. rgt.

Nii oleks siis puhas kaubalaevastiku juurekasv 1922 aastal:

51 laeva ja paati — 8.477,31 br. rg. tn.. s. o. 15,7% laevastiku üldtonnaashist 1922 a. alguks, ühes arvatud Venemaal viibivad laevad.

Kui arvesse võtta kõik laevad 3 rg. tn. alates, siis kujuneks meie kaubalaevastiku faktiline suurus aasta lõpuks:

58 aurikut	24.419,70 br. rgt.
154 mp mpl.	3.879,53 " "
450 purjel.	23.265,84 " "
30 praami	5.250,56 " "

Kokku 692 laeva 56.815,63 br. rgt.

Juurearvates Venemaal viibivatonnaashi, saame üldise registreeritud laevastiku suu- ruse 708 laeva, paati ja praami, umbes 67.000 br. rg. tonniga.

Võrdluseks olgu juurde lisatud, et 1921 aasta puhas juurdekasv oli ainult 15 laeva, mahutavusega 4.844,69 tn.

Põlevkivi kontsessioonid Eestis.

Mäeõõstuse jaoskonna andmete järele oli kuni 1. veebruarini 1923. a. kontsessioneeritud pikemaks ajaks (kuni 50 aastani) 26.623 hektari põlevkivi maapinda. Peale selle anti 11.823 hektari tingimisi (s. t. kolme aasta jooksul võivad kontsessioonärrid tehtud lepingu üles ütelda) ja 44.700 hektari maad uurimiseks (1–2 aastaks). Seega ulatab üldine väljaantud maapind kokku 83.146 hektarini (ehk 75.643 tiinu).

Jaotus üksikute kontsessioonärride vahel on järgmine:

Luba saaja	Missugune luba.	Maapinna suurus hek- tarites	Tähtaeg.	
O/Ü. „Kütte Jõud“	Kontsessioon	tingimisi vältavalt	175 175	11.VIII.1924. 11.VIII.1946.
Jean Fatio	„	„	10.000	5.VIII.1971.
Eesti Kiviõli A/Ü	„	tingimisi vältavalt	750 750	3.IX.1924. 3.IX.1971.
P. M. Salerno	„	tingimisi	1.060	11.X.1924.
„	„	„	1.138	18.VII.1925.
„	„	vältavalt	1.060	11.X.1971.
„	„	„	1.138	18.VII.1922.
Estovulkan	„	tingimisi vältavalt	1.000 1.000	12.XII.1924. 12.XII.1971.
H.O. Bax Ironside & E.G. Oliver	„	uurimiseks	3.300	4.II.1925.
„	„	tingimisi	5.000	4.II.1925.
„	„	vältavalt	5.000	4.II.1972.
„Port-Kunda“ tsemendivabrik A/S	„	uurimiseks	350	9.XII.1922.
„	„	tingimisi	700	9.VI.1925.
„	„	vältavalt	500	9.VI.1925.
Max Liebermann	„	tingimisi	2.000	2.XII.1925.
„	„	vältavalt	2.000	2.XII.1972.
Carboil Syndicate Ltd	„	uurimiseks	2.000	6.V.1923.
Ins. techn. Russwurm	„	„	2.000	27.VI.1923.
Vold. Rennenkampf	„	„	2.000	18.VI.1923.
Vlad. Jägermann	„	„	2.000	18.VI.1923.
Jules Dubois	„	„	2.000	27.VII.1923.
Francois Mathien	„	„	2.000	27.VII.1923.
Eugen Knatz	„	„	2.000	27.VII.1923.
M. E. Nicaise	„	„	2.000	20.XI.1923.
Hugo Lohmann	„	„	2.000	6.XII.1923.
Karl Saaretok	„	„	2.000	6.XII.1923.
Hans Kõrgesaar	„	„	2.000	6.XII.1923.
Johann Umbliä	„	„	2.000	6.XII.1923.
The Baltic & Eastern Trading Corporation Ltd	„	„	2.800	30.IX.1923.
Mstislav Kulshinski	„	„	2.000	18.I.1924.
Kayander Concessions Ltd	„	„	5.000	24.I.1924.
„	„	vältavalt	5.000	24.I.1973.
Eesti Kiviõli A/Ü	„	uurimiseks	4.250	—
Konst. Jürgens	„	„	2.000	—
Louis Valter	„	„	1.000	—
KOKKU	Uurimiseks		44.700	
	Konts. tingimisi		11.823	
	Konts. vältavalt		26.623	
			83.146	
			hektari.	

Eesti Linastandardi tarvitusele võtmiseks peeti 6. veebr. Kaubandus-õõstusministeeriumis koosolek, kus linaharimise ja lina väljamaa turundutele vastaval kujul saamise küsimused harutusele tulid. Eesti linastandardi kavafetakse alles tänava aasta stügisel tarvitusele võtta.

Metsahoidmine Eestis põlevkivi tarvitamise läbi. Riikline põlevkiviõõstus on läinud aasta jooksul müügile saanud kokku 8.180.000 puuda põlevkivi. 1) kantsüld puid vastab umbes 220 p. põlevkivile. Seega vastaks 1922. a. müügile lastud põlevkivi hulk umb. 37.200 k. s. puudele. Üks tiin metsa annab

25 k. s. puid; nii oleks põlevkivi tarvitamise läbi alalhoitud 1.488 tiinu metsa.

Kontsessiooni leping Inglise seltsiga „Kayander Concessions Ltd.“, 5000 hektari õlikivi-maapinna (loodepool Rakvere linnast) rentimise asjus, on Vabariigi Valitsuse poolt 19. I. 23 kinnitatud. Sellesama seltsile luba anti 5000 hektari maapinna uurimiseks ja põlevkivi otsimiseks.

Laiksaare (Riiselsja-Ora jõe) kitsaropaline era-harutee on jaanuari kuul avatud. Uus raudtee

lõikab läbi suure metsade raiooni, mis pärast tal meie puutööstuse kohta suur tähtsus on.

Vekslid tempelpaberid lasti müügile 25. jaanuarist 1923. alates, 1. maist 1923 a. on vekslidandjad kohustatud ainult seda paberit tarvitama (tempelmaksu uue seaduse põhjal - Riigi Teataja nr. 88 1922 a.).

Kergendused Eesti näitusele toodavate asjade suhtes. Eesti kaubandus-tööstus näitusele (8-11. juun.) toodavaid väljapanekuid ja kaupe on lubatud Rahaministeeriumi eeskirja põhjal 2. jaan. s. a. nr. 3810 all, esimeses järjekorras tolli pealt välja anda, tolliraha nende pealt deponeerida ja väljamaale tagasiveo korral deponeeritud summa tagasi maksta, kui asjad ühe kuu jooksul peale näituse lõppu tagasi viiakse.

Eesti raudteede tegevus 1922 a. 9 kuu jooksul. 1922 aasta üheksa kuu jooksul veeti Eesti raudteel 570.313 tonni erakaupa, neist 49.119 tonni väikeste saadetustena ja 521.194 tonni vaguni saadetustena. Peale selle 345.223 tonni transiitkaupa. Septembri kuul oli liikumas 169 vedurit, 407 klassivagunit ja 5.391 kaubavagunit.

Uued seadused ja määrused.

Teedeministri määrus välismaadega vahetatavate postpakkide takside kohta.

Läbikäimises maadega, kellega Eesti üleilmilise postpakkide lepingu põhjal postpakte vahetab, võtta selle lepingu kohaselt Eesti kasuks iga saadetava ehk päralejõudva postpaki pealt pakisaajalt järgmisi takse:

I. Saate ehk saamise territoriaaltakse:

- 1) 30 kuldsantiimi kuni 1 kilogr. kaaluva paki pealt; 50 kuldsantiimi 1 kuni 5 kilogr. kaaluva paki pealt; 90 kuldsantiimi 5 kuni 10 kilogr. kaaluva paki pealt;
- 2) samadel määradel 100 protsendilist kõrgendusmaksu;
- 3) 25 kuldsantiimi lisamaksu.

II. Saate ehk saamise meritranspordi maksu, kui postpakkide transporteerimine Eesti abinõudega merd kaudu sünnib:

- 1) nimetatud postpakkide lepingu 3. artiklis 2. paragrahvis toodud tabeli järgi paki raskusliigi ja meritranspordi kauguse astme kohaselt;
- 2) selle maksu 100% võrdset kõrgendusmaksu.

Alus. Madridi rahvusvahelise postpakkide lepingu art. 5 § 1, art. 3 §§ 2 ja 3, art. 5 § 4.

Teedeministri määrus telegrammide kohta, mis adressaadi soovil mitmesugusel ajal mitmesugusesse kohta kätte toimetada tulevad.

1) Kui telegrammisaja soovib, et tema telegrammid mitmesugusel ajal mitmesugusesse kohta kätte peab toimetatama, siis peab soovivaldaja allkirja andma, et temal õigust ei ole mingi pretensiooniga esineda, juhtumistel, kui mitme aadressi ülesandmise tagajärjel tema telegramm hilinema peaks.

2) Kui eriaadressi omanik eelmises paragrahvis tähendatud soovi avaldab, siis maksab ta, peale samas paragrahvis nõutud allkirja andmise, eriaadressi-maksu nii mitme aadressi eest, kui mitu telegrammide kätte toimetamise kohta üles on antud.

(R. T. nr. 23, 13. veebr. 1923 a.)

Raha ja kaubandus-tööstusministeeriumi määrus kallismetallide, kalliskivide ja väärtasjade väljaveo kohta.

§ 1. Vabariigi Valitsuse poolt 3. jaanuaril 1921 a. vastuvõetud seaduse põhjal tollide ja teiste sisse- ja väljaveo maksude asjus (seadus nr. 32, „Riigi Teataja“ nr. 4 - 1921 a. ja seadus nr. 271, „Riigi Teataja“ nr. 117 - 1921 a.) määratakse väljaveetavate kallismetallide, kalliskivide ja väärtasjade pealt välja-veomaks järgmiselt kindlaks:

- a) kulla ja kuldraha pealt - 1% ad valorem
- b) kullast asjade pealt - 2 „ „ „
- c) hõbedaja hõberaha pealt - 1 „ „ „
- d) hõbedast asjade pealt - 5 „ „ „
- e) plaatina ja plaatinast asjade pealt - 1/2 „ „ „
- f) kalliskivide, pärlite ja korallide pealt - 2 „ „ „

Märkus. Peale pp. a-f tähendatud maksu võetakse asjade pitseerimise (plombeerimise) eest 100 marka iga paki ehk plommi pealt.

§ 2. Käesolev määrus hakkab maksma tema avaldamisega „Riigi Teatajas“.

§ 3. Käesoleva määruse maksmapanekuga kaotab oma jõu raha ja kaubandus-tööstusministeeriumi 29. nov. 1922 a. määruse § 5 („Riigi Teataja“ nr. 154 - 1922 a.).

(R. T. nr. 24, 15. veebr. 1923 a.)

Iseäralise tulu- ja ärimaksu komitee teadaanne.

Iseäraline tulu- ja ärimaksu komitee (Tallinnas, Gogoli puisteel, Krediidikassa ruumides) annab teada:

I. Ärimaksu asjus.

1. Kõik aruandvad ettevõtted (s. o. ettevõtted, millele põhikirjad on rahukogus registreeritud, nagu: aktsiaseltsid ja kompaniid, krediidiasutused ja seltsid, laenu- ja hoitühisused ja -kassad, kaubatarvitajateühisused jne.) on kohustatud esitama iseäralisele tulu- ja ärimaksu komiteele ühe kuu jooksul pärast aruande kinnitamist peakoosoleku või vastava asutuse poolt täieliku aasta-aruande ja bilansi neljas eksemplaaris, ühes ärakirjaga peakoosoleku otsusest kinnituse üle, ära näidates puhtakasu jaotust.

2. Aruandele peavad tingimata ühes eksemplaa- ris juurelisatud olema:

1) arve, mille järele on ära makstud kapitaal- ja kasuprotsendimaks ettevõtte aruandva operatsioon- aasta eest, kaasa pannes vastava Eesti Panga osakonna algkvüitunge nende maksude maksmise üle; tähtjaks maksmata kapitaal- ja kasuprotsendimaksu pealt võetakse 1% kuus viivitusraha; maksutähtaeg - ühe kuu jooksul pärast aruande kinnitamist ettevõtte peakoosoleku poolt;

2) nimestik kõikide äritunnistuste üle, mis ettevõtte on lunastanud maksuaasta peale, näidates: a) äritunnistuste järke ja makstud põhiärimaksu summasid nende eest; b) asutust, kust viimased välja antud; d) väljaandmise aega ja tunnistuste numbrid;

3) nimekiri juhataste, nõukogu, revisjon- ja valve- komisjoni üle ja niisama ka ettevõtte valitsejate, nende abide ja volinikkude üle, ära näidates, kui palju neist keegi operatsioonaastral palka, kinki ehk muud rahalist tasu saanud;

4) teatis, kui palju nimelt on ettevõtte poolt aru- andeaastral ettevõtte võlgade pealt makstud 0% üle 80% aastast (otsekoheste maksude seadus § 519 p, I liit. „I“, 1914 a väljaanne);

5) teatis, missuguses „Riigi Teataja“ numbris on väljakuulutatud ehk millal kuulutatakse lõpubilans ja väljavõtte esitatud aruandest.

Esitatavad aruanded, bilansid, protokollide ära kirjad, täiendavad teated, seletused ning lisad nende juurde peavad olema alla kirjutatud selle koosseisu poolt, kes ettevõtte põhikirja järele võib alla kirjutada väljaantavatele kohustustele, ning kinnitatud raamatupidaja poolt.

Kapitaalimaks tuleb maksta ühe marga suuruses summas iga põhi- ehk selle asemel oleva kapitaali saja marga pealt, mille juures nimetatud maksu kateks võetakse arvesse kõikide ettevõtete pärali olevatele asutustele ja laduruumidele maksuaasta peale lunastatud äritunnistuste põhiäri- maksu summa, aga protsendimaks makstakse määras, mis on ette nähtud seaduses 6. aprillist 1916 a. (end. Vene valitsuse seadluste ja korralduste kogu 1916 a. nr. 106, § 838).

Maksualuse kasu väljaarvamisel tuleb käsitada otsekoh. maksude seaduse § 519, 1914 a. väljaanne.

3. Ettevõtted, mille aruanded jäid kinnitamata tähtjaks, mis nende põhikirjas ette nähtud, on kohustatud maksuma kapitaali- ja protsendimaksu mitte hiljem kui kahe kuu jooksul sest päevast arvates, millal põhikirja järele aruanne oleks pidanud kinnitatama määrades, mida nad olid kohustatud maksuma eelmisel operatsioon aastal.

4. Kõik uuesti avatud aruandvad ettevõtted heidetakse lisa-äri maksu alla seaduse põhjal 2. maist 1916 a. (end. Vene valitsuse seadluste ja korralduste kogu 1916 a. nr. 123, § 963).

5. Aruandvaid ettevõtteid, mille peavalitsused väljaspool Eesfi Vabariiki asuvad ja mis kuni 15. juunini ei ole esitatud otsek. maks. seaduse, 1914 a. väljaanne, § 520 korras kinnitatud aruandeid oma eelmise tegevusaasta eest, nõutakse lisa-äri maksu kui ettevõtteid, mis avalikule aruandmisele ei ole kohustatud, seaduse põhjal 9. aprillist 1920 a. nr. 136 („R. T.“ 1920 a. nr. 53/54).

6. Kõik aruandvad ettevõtted, mis kuni selle ajani ei ole veel esitanud oma põhikirju, peavad viimase saatma 2 eksemplaaris.

7. Aruannete, peakoosoleku protokollid ära kirjade ja aruannete juure täiendavate teadete mitteesitamise eest tähtjaks, mis punkt 1. on näidatud, langevad ettevõtted, kes selles süüdi, rahakaristuse alla kuni kolmekümne tuhande (30.000) margani.

II. Tulumaksu asjus.

Tulumaksu seadus 12. apr. ja 3. sept. 1920 a., 8. juunist 1921 a. ja 31. maist 1922 a. („Riigi Teataja“ 1920 a. nr. 63/64 ja 143/144, 1921 a. nr. 49/50 ja 1922 a. nr. 78).

1. Kõik selle teadaande 1. osas I. punktis nimetatud aruandvad ettevõtted ja niisama ka juridilised isikud on kohustatud mitte hiljem kui 15. maiks s. a. sisse andma või posti kaudu saatma selleks määratud vormil (nr. 3) kirjaliku teadaande oma tulude üle läinud operatsioon aastal.

Ühes tulu teadaandega tuleb esitada :

a) täieline aastaaruanne, milles peab sisalduma bilans aruandeaasta alguks ja lõpuks ja kahjude ja kasude arve;

b) aastaaruande kinnitamise kohta käiv protokollid ära kirjad ;

d) revisjonkommisjoni või selle asetatava asutuse otsuse ära kirjad.

2. Tulu teadaandmise plangid antakse tasuta välja iseäralises komitees ja kohaliste maksuinspektori kantsleides.

3. Tulu teadaannete mitte õigeaks ajaks (15. maiks) esitamise eest heidetakse süüdlased rahatrahvi alla kuni kaheteistkümne tuhande (12.000) margani.

(R. T. nr. 23, 13. veebr. 1923).

Rootsi.

Rootsi rahaturult. Raha ringkäigu deflatsioon, tema loomulikkudesse piiridesse ja rõõbastesse tagasi juhtimine kestis Rootsis kogu eelmise aasta täie hooga. Nii oli näit. aasta vahetusel pangatähti liikvel ligi 50 milj. krooni vähem kui eelmisel aastal — 538,1 miljoni 7. jaanuaril 1923. 586,2 asemel 5. jaan. 1922. Sellele vastavalt tõmbasid end kogu aasta jooksul ka erapankade operatsioonid koomale. Erapankade bilansid näitavad :

	Hoiusummasid.	Laenusid.
Dets. lõpul 1922.	4,325,0 milj. kr.	5,005,6 milj. kr.
" " 1921.	4,854,1 " " "	5,742,6 " " "
Vähemine	529,1 mil. kr.	737,0 " " "

Nagu sellest näha, on pangad väljas olevaid laenusid suuremal määral koomale tõmmanud, kui hoiusummad selsamal ajal kahanesid. Sel teel suutsivad nad omi võlgasid Riigipangas 501,0 milj. krooni pealt 367,2 miljoni peale vähendada.

Kuna pangad oma likviditeedi alalhoidmiseks sunnitud olid kogu aja oma nõudmisi väljamaa vastu likvideerima ja suuremal arvul deviiside turule saatma, siis tõusis selle tagajärjel Rootsi kroon aasta lõpuks üle pariteedi isegi dollari vastu, nii et Riigipank sunnitud oli interveenerima, et pariteeti dollari ja krooni vahel alal hoida. See krooni kursi kõrgus ei olene mitte nii palju juurdevoolavast välisvaluutast, sest et 11 kuu jooksul sisse- ja väljavedu 1 miljard krooni suuruses üksteist peaaegu balanseerisid, kui sõja ajal tekkinud nõudmistest väljamaa vastu, mida pangad sunnitud on vähendada, et oma aktiivasid sisemaa nõudmiste rahuldamiseks tarvitada. Selle mõjul langes ka nõudmiste saldo väljamaa vastu 386,4 mil. krooni pealt detsembri lõpul 1922. 267,1 mil. krooni peale jaanuariks 1923.

Terav tööstuse ja kaubanduse kriis on kõikide tundemärkide järele juba oma kõige kõrgemast tipust üle jõudnud. Ehk küll Rootsi aktsiate kursid peaaegu kogu aasta langesid, ei olnud langemine enam nii katastroofiline, kui eelmistel aastatel. Stockholmi börsel liikuvate aktsiate üldine kursikahju

oli 1922. aastal umbes 270 milj. krooni 764 milj. krooni vastu 1921. ja 765 milj. krooni vastu 1920. aastal. Detsembris näitasid kursid isegi väikest tõusu. Sellele vastavalt on langenud ka tööta tööliste arv, mis jaanuaris oli 158,000 ja novembris 53,000. Ka maksujõuetuste arv on vähenenud 5186 pealt 1921. aastal 4654 peale läinud aastal. Iseäranis tuntavat paranemist võib märgata aasta viimastel kuudel. Igatahes on seisukord praegugi mitmetes tööstuse harudes, iseäranis metallitööstuses, äärmiselt raske.

Rootsi puuturg 1922 a. oli, nagu Stockholmi Eesti Konsulaat teatab, täitsa rahuldav. Väljamaale müüdud metsamaterjali hulk ulatab rahuaegse kõrguseni. Tuleva hooaja peale on väiksemad lepingud tehtud Hispaania, Egiptuse ja Daanimaaga, kuid saadud hindu ei või veel tulevasele hooajale mõõduandvaks pidada. Suured ülesostjad Inglismaa, Prantsusmaa ja Belgia on senini tagasihoidlikud olnud, osalt kõikumate kurside pärast. Inglismaal on küll juba nüüd teatavat ostuhimu märgata, kuid ta on rohkem Soome poole pöördunud. Sealt on võrreldiselt suured partiid Inglismaale müüdud, kusjuures maksmine osalt lepingute allkirjutamise juures sündis, osalt harilikudel tingimistel (laevale laadimisel). On loota, et hinnad mõnede kitsamate sortide ning kvinta eest paranevad.

Soome.

Soome väliskaubandus. (Helsingi saatkonna teated). Sooma kaubandus Venemaaga a. 1922. on üsna väikene olnud. Venemaale on Soomest viidud:

Paber	36,-	milj. Smk.
Nahk	15,7	" "
Niidirullisid	8,-	" "
Metallkaupa	3,5	" "
Tselluloos	2,3	" "
Margariin	2,0	" "
Põletispuid	35,9	" "
Põllu- ja karjasaadusi	3,1	" "
Segakaupa	10,8	" "
Transiit.		
Jahu, tangu	14,6	" "
Suhkur	5,4	" "
Segakaupa	4,6	" "
Kokku:	142,7	milj. Smk.

Poola.

Kaupade läbikäik Poola ja Nõukogude Vene (Ukraina ühesarvatud) vahel 1922 aastal.

A. Poolast Venemaale.

Poolast enesest	546	vagunit
Danzigist	1952	" "
Tschechoslovaakiast	1171	" "
Rumeeniast	180	" "
Austriast	49	" "
Schveitsist	32	" "
Saksamaalt	23	" "
Belgiast	1	" "
Kokku: 3954 vagunit		

B. Venemaalt Poolasse.

Poola enese tarvis	426	vagunit
Danzigi tarvis	486	" "
Saksamaa tarvis	44	" "
Czchehoslovaakia tarvis	18	" "
Kokku: 974 vagunit		

Statistilised andmed kiutööstuse seisukorra kohta, Lodzi tööstusraioonis.

Tööstus- haru.	Töötavaid vabrikuid 1922 a.	Tööliste arv 1914 a.	1922 a.	võrdlev % ennesõjaaeg
Puuvillatööstus	129	66.163	72.599	109,0 %
Villatööstus	241	51.582	34.391	66,6 "
Lina- ja kanepit.	2	9.575	4.776	50,2 "
Siiditööstus	2	782	117	40,9 "
Paelatööstus	13	625	277	44,2 "
Heegeldustööstus	16	5.084	1.671	33,4 "

Poola naftarikkused.

„Kurjer Polski“ toob geoloogia prof. dr. J. Grzybowski arvamise Poola naftarikkuste kohta, mille järele siiasaadik läbiuuritud maaala tagavarad oleks umbes 27.500.000 vagunit. Praeguse produktiooni juures, 60.000 vagunit aastas, võiks sellest 460 aastaks jafkuda.

Vene.

Nõukogude Venemaa väliskaubandus esimese 8 kuu jooksul 1922.

Eesti saatkonnalt Moskvast.

Sissevedu (1913–1914 a. hinnad.)

Kommerits kaubad	93,5	milj. pd.	199,5	milj. rbl.
heategevusasutuste toitluskaubad	35,8	" "	154,9	" "
Kokku	129,3	milj. pd.	354,4	milj. rbl.
Üldine väljavedu	28,7	" "	46,5	" "
Üldine läbikäik	158,0	milj. pd.	400,9	milj. rbl.

Sisseveetud riikide järele:

Argentiinast	2,922	tuhat puuda,	4,004	tuhat rubla
Inglismaalt	23,712	" "	36,829	" "
Saksamaalt	14,783	" "	101,849	" "
Lätimaalt	4,476	" "	17,183	" "
Norrnamaalt	6,219	" "	10,277	" "
Poolamaalt	1,090	" "	6,697	" "
Rumeeniast	4,164	" "	4,084	" "
P.A. Ühisriikest	47,962	" "	125,178	" "
Soomemaalt	8,921	" "	7,426	" "
Rootsimaalt	3,637	" "	9,852	" "
Eestist	5,158	" "	10,239	" "

Väljaveetud:

Inglismaale	7,949	tuhat puuda,	11,561	tuhat rubla
Saksamaale	3,154	" "	6,193	" "
Hollandi	724	" "	318	" "
Lätimaale	4,519	" "	7,016	" "
Persiasse	180	" "	1,022	" "
Poolamaale	580	" "	1,618	" "
Türgimaale	2,258	" "	9,225	" "
Soome	5,255	" "	3,335	" "
Eestiamaale	2,181	" "	4,926	" "
Mujale	1,944	" "	1,281	" "

Venemaa kontsessioonileping Friedrich Krupp'iga. 16. jaanuaril 1923. a. kinnitas Rahykomissaride Nõukogu kontsessiooni peakomitee ettepanekul Friedrich Krupp'iga rendilepingu põllupidamiseks määratud 25.000 tiinu maaala peale Dooni maakonnas. Tähtsamatest lepingu tingimistest oleks nimetada:

Vene valitsus annab F. Krupp'i firmale Saalski ringkonnas Dooni maakonnas 25.000 tiinu seni tarvitamata kasutamismaad ratsionaalseks teravilja kasvatamiseks, kusjuures viimane maa produktsioonivõimet ei tohi vähendada.

Kontsessioonääril pole õigust valitsuse loa ta kontsessiooni maaala edasi rentida.

Kontsessioonäär on kohustud 6 aasta jooksul viljelduspinda 23.500 tiinu peale viima, kusjuures kahel esimesel viljeldushooajal viljeldatud pinna minimaalsuurus 1400 tiinu oleks.

Rendimaks võetakse kogu viljelduspinna saagi osana, selle peale vaatamata, kas on viljelduspind, sel ehk teisel põhjusel, normini jõudnud või mitte.

Peale produktsiooni ja lõõmaksude kannab kontsessioonäär ka kõik teised seadused ettenähtud üldised maksud.

Saadud kontsessiooni tasuks annab kontsessioonäär R. S. F. S. R. valitsusele esimese 3 aasta jooksul 10%, järgmise 3 aasta jooksul 15% ja seitsmendast aastast alates 17% bruto saagist.

Valitsusel jääb eesõigus ülejäänud saagi ostuks Rotterdami viljabörsse hinnaga, mahaarvates viimastest vahe, mida annavad vedu ja muud lisakulud.

Kontsessioonääril on piiramata õigus pangaoperaatsioone teha Vene krediitseaduste piires.

Kontsessioonäär maksab kõik tollid, väljaarvatud nende ainete pealt, mis tema ettevõtte tarviduseks sisse veab, valitsuse sellekohase järelyvalve all, üldise majanduskava põhjal.

Lepingu kestab 36 aastat, alates 1. det. 1922. a. Lepingu lõpul annab kontsessioonäär ettevõtte valitsusele üle kättes käigus ja korras kõige elava ja eluta inventaariga, kusjuures valitsus kontsessioonäärile välja maksab melioratsioonisseadete ja tema poolt ehitatud hoonete amortiseerimata väärtuse. Peale 12 aastast lepingukestvust on valitsusel õigus tervet kontsessioonettevõtet ära osta.

Ettevõtte töötab valitsuse inspektsiooni järelyvalvel.

Detsembrikuul teatas F. Krupp'i firma, et kontsessiooni finantseerimiseks Londonis Inglise selts „Russian Land Concession Manytsch Limited“ £ 40.000 põhikapitaliga on asutud. Nimetud põhikapitalist on £ 30.000 inglaste, kuna £ 10.000 Krupp'ile kuulub. Mõlemad pooled on nõusolekut avaldanud tarviduse korral sissemeksusid suurendada ja põhikapitaali £ 80.000 tõsisma.

Plaatina saak Venemaal. Plaatina saak puudades oli: 1913–297,9, 1914–298, 1915–206, 1916–150, 1917–115,7, 1918–17,4, 1919–38, 1920–21,5, 1921–12,5 1922 6 kuu jooksul–13,8

1922 a. esimese 6 kuu jooksul saadud plaatina on 9,3% ennesõjaaegsest produktsioonist. Väljaveatud tulevase aasta kohta on head, ainult tõõde jatkamine 1923 a. Leena maakonnas sattub metsatõõde lõpetamise pärast hädaohtu.

Teated ettevõtete tegevusest.

Uued aktsiaseltsid ja osaühisused.

Metallikeetmise aktsiaselts „**Esab**“. Tegevusala: metallikeetmine elektrivoolu abil. Asutajad Herman Kolts, Maksim Kagan, Johan Laidoner, Boris Levin,

Richard Rank ja Josef Stepanov. Põhikapitaal: Emk. 6.000.000.– jaotatud 6000 aktsiaks à Emk. 1000.–, millest 50% nimelised, 50% blanco. Asukoht Tallinnas. (Riigi Teataja nr. 23, 13 veebr. 1923).

„**Võru Pank**“. Asutajad Võru Vastast. Krediit Ühisuse juhatase ja nõukogu liikmed. Põhikapitaal: Emk. 2.000.000.–, jaotatud 4000 aktsiaks à Emk. 500.–. Esialgse väljaande aktsiad jaotatakse ära Võru Vastastikuse Krediit-Ühisuse liigete vahel nende osamaksu suuruse järele, iga 50 rubla ehk marga liikmemaksu peale 1 aktsia. Aktsiatest pooled nimelised, pooled blanco. Asukoht Võrus. (R. T. nr. 23 13 veebr. 1923).

Osaühisus „Terra“. Tegevusala: põllu-, karja- ja metsasaaduste, eriti kartuli, ümberõõtamine jne. Asutajad: Oskar Kilgas, Voldemar Päts, Villem Karp, Jüri Schönberg. Põhikapitaal: Emk. 6.000.000.– kahes seerias à 3.000.000.–, jaotatud 600 osafähaks à Emk. 10.000.– Asukoht Tallinnas. (R. T. nr. 24, 15 veebr. 1923).

Nahatõõstuse osaühisus „**Nahavabrik K. & Ed. Verg**“. Tegevusala: nahatõõstus. Asutajad: Karl Verg, Eduard Verg, Aleksander Puusepp, Johan Tischler, Eduard Graef, Nikolai Griep, Maffias Paul, Voldemar Eschscholtz, Georg Emmerich ja Dr. Alfons Kramer. Põhikapitaal: Emk. 10.000.000.–, jaotatud 40 osafähaks à Emk. 250.000.– Asukoht Tartus. (R. T. nr. 24, 15. veebr. 1923).

Eesti Kaubanduse A/S. „**Vesta**“. Teguvusala: kodu- ja väljamaa saadustega kauplemine. Asutajad: Ad. Soo, W. Lender, G. Linquist. Põhikapitaal: Emk. 3.000.000, jaotatud 1000 aktsiaks à Emk. 3000.– Asukoht Tallinnas (R. T. nr. 25, 17. veebr. 1923).

Kirjastuse Osaühisus „**Oma Maa**“. Tegevusala: ajakirjanduse, kirjanduse, kunsti ja teaduse alal loodud tõõde väljaandmine, laialilootamine ja kauplemine. Asutajad: J. Luts, A. Jung, H. Soots, M. Nurk, M. Nõges, R. Simon, H. Laurt. Põhikapitaal: Emk. 1.000.000.–, jaotatud 1000 osafähaks à Emk. 1.000.– Asukoht Viljandis (R. T. nr. 25, 17. veebr. 1923).

Aktsiaseltside ja osaühisuste põhikirja muutused.

A/S. „**Tallinna Laevaühisuse**“ põhikapitaal suurendakse uute aktsiate väljaandmise läbi Emk. 30.000.000.– peale (R. T. nr. 23, 13. veebr. 1923).

Kaubandus-tõõstusosaühisuse „**Unitase**“ põhikapitaal suurendakse Emk. 3.000.000.– pealt Emk. 10.000.000.– peale (R. T. nr. 23, 13. veebr. 1923).

Eestimaa põllusaaduste ümberõõtamise osaühisuse „**Viru**“ põhikapitaal suurendakse 10.000 uue osafähe väljaandmise teel Emk. 5.000.000.– pealt Emk. 10.000.000.– peale (R. T. nr. 24, 15. veebr. 1923).

Balti merekaubanduse osaühisuse „**Balmeka**“ põhikapitaal suurendakse Emk. 3.000.000.– pealt Mk. 30.000.000.– peale, mis seisab koos 600 osafähast. (R. T. nr. 24, 15. veebr. 1923).

Peakoosolekud.

25. veebr. k. 2 p. l. A/S. „**Anton Heilmann**“, teistkordne, Tallinnas, S. Karja t. 6.

25. veebr. **Ametnikude pank**, korraline, k. 10. h. V. Arehna t. 11.

27. veebr. „**Eesti Kiviõli A.-S.**“, erakorraline, k. 3 p. l., Tallinnas, Toom-Puistee 21.

1. märtsil A/S. „Kütteveo,“ erakorraline, k. 5 p. l. Tartus, S. Turg 17.

3. märtsil „Eesti tehniline järevalve Selts“, korraline, k. 2 p. l., Tallinnas, Vana Viru t. 12.

Toimetus palub ettevõtteid selle osa jaoks materjaalisid saada, nagu peakoosolekute protokollid, aasta-bilanse, aruandeid, teateid äri laendamiseks, valitud direktoritest jne. Teated trükitakse tasuta.

Isiklikud teated.

Abieluvaranduse lahutamise lepingud: Erich Voldemari p. Vallfisch ja Olga Heinrichi t. Vallfisch, sünd. Kriisk; George Aleksandri p. Tennyson ja Else Friedrichi t. Tennyson (R. T. nr. 23, 13. veebr. 1923); Karl Jaagu p. Keller ja Anna Jüri t. Keller, sünd Tomson; Jaan Jürisson ja Lydia Jürisson; Aleksander Gustavi p. Seemann ja Linda Villemi t. Seemann; Valter Aleksandri p. Kursell ja Aleksandriine Erichi t. Kursell, sünd. Grünevoldt; (R. T. nr. 24, 15. veebr. 1923).

Varanduse hoolekanded: Jaan Hendriku p. Naaris, Laatre vallas, Viljandi maak.; vaimuhaiguse pärast. Hooldaja: Hendrik Hendriku p. Naaris, Laatre v.; (R. T. nr. 23, 13. veebr. 1923); Eugen Voldemar Johani p. Büss (alias Püss), teadmata äraoleku pärast; Mart Juhani p. Hinnov, Paide maak. Vohmuta v., teadmata äraoleku pärast. Hooldaja Hans Juhani p. Kippar. (R. T. 24, 15. veebr. 1923).

Turu ülevaated.

Lina.

Linahinnad on väljamaal endiselt langemas. Kuna Läti valitsus oma müügihinda on alandanud, pakutakse Petseri R. eest £ 85.— cif Dundee. Et Petseris aga R. 22.000 Em. kaal nõutakse, seisab väljavedu praegusel silmapilgul. Võru linade eest maksetakse Em. 20—21000:— kaal, aga nõudmist väljamaal ei ole. „Livonia“ linu nõutakse ainult kõrgeid sorta, pakutakse R. £ 75.— cif Inglismaal.

Londonis on Vene ja Läti linu müüdnud, Belfast on vaikne. Dundee ostab väiksemal määral kohal olevaid Vene linu. Prantsusmaal ja Belgias on Eesti ja Vene lina hinnad umbes endised, aga Prantsuse

kursi langemise tõttu on nende hinnad Eesti hindadega võrreldes alanenud.

Hindade langemist Eestis tuleb oodata, sest muidu ei ole väljaveo peale lootust.

Rahaturg.

Rahatarvitaja veebruari kuul on olnud peaaegu liikult metsatöööstus: võrdlemisi rahuloldavate välishindede tõttu oli teatavasti metsaostmine sügisel elav ja nüüd kasufakse hilist ja viimaks ometi! kätte jõudnud head reetee aega metsa valmistamiseks ja kiireks väljaveoks, mis suuremaid summasid nõuab. Sellevastu on linaturul osmine võrdlemisi soikus äraootava seisukoha tõttu välisturul. — Kevadene suurkaupluse hooaeg on alles algamas, nii et suur-ärid oma ladusid veel realiseerida pole suutnud. Kõige selle tõttu on sularaha nõudmine võrdlemisi elav, niihästi krediidi nõudmine pankadelt, kui ka vaba raha väljavõtmine hoiuarvetele, mis tõttu viimased üksikute erapankades veebruari esimese poole jooksul märgatavalt vähenenud on.

Ühenduses elava nõudmisega sula-raha järele, kui ka sisseveo ajutise seisakuga on Eesti marga väliskurs kindlaks muutunud. Kuna jaanuari kuul dollari müügi kurs endiselt 342,75 püsis, langes ta käesoleva kuu esimesel poolel kuni 339,5, missugusest kursist börsel siiski veel kinni peetud pole, vaid veelgi odavamini tehtud on, 338,50-ga. Et valuuta pakkumised nõudmistest kaugelt üle on, siis on Eesti Panga valuuta tagavarad viimase kuu jooksul umbes 100 milj. Emk. võrra suurenenud. Seda ajutist pinevust ärakasutades püütavad Eesti marga kursi ajutiseks tõsta üksikud erapangad, kes omale kursi kõikumisest sissetulekuid saada sooviksid. Selle soovile vastu kaaluks on Eesti Pank börsel valuuta ostjana üles astunud.

Kuna vaba raha puudust funda, on ka aktsiate nõudmine väga tagasihoidlik, nii et nende kurssides tagasiminekut näha on. Börsel on pakutud ainult Harju panga ja Eestimaa Tööstus ja Kaubanduse panga aktsiaid: esimest, peale ilmaaegset pakkumist kuu algul 400-ga, on tehtud 17. ja 19. skp. 370—375-ga, teisi on tagajärjeta 410—400-ga pakutud. Eesti vabariigi 1920. a. võidulaenu kurs, mille määramisel Eesti Pank mõõduandev, on püsinud ostjad 97 — ja müüjad — 110, ilma et huvi oleks äratanud, kuna loosiimine alles 1½ kuu pärast tuleb.

Tähtsamate en gros kaupade hinnad, mis käesoleval nädalal kauba börsel koteerimise komisjoni poolt koteeriti.

Jahud: nisu, pehme, kõrgem sort pd.	600—640	Juust, kohalik, Schveitsi. pd.	2400—1800
„ „ söre „	660—680	„ „ Holl. „	1400—1600
„ rukki „	295—300	Munad, eksport I. s. (sinine tpl.) „	—
„ „ püül „	475—500	„ „ II. s. „	—
Nisu, Eesti „	330—340	Kakao, Inglis „	1200—1400
Rukis „	270—275	„ Ameerika „	1000—1200
„ Vene, free Tallinn, Holl.k. 118 „	270	„ Hollandi „	1450—1600
Kaerad, toidu „	170—180	Kohvi, Rio, Santos, Guatemala jne. „	2800—3200
Odrad, õlle „	180—120	„ Kesk Ameerika sordid . „	3400—3600
Erned, rohelist, Eesti „	360	Tee, lahtine Pekoe broken, Java „	4400—4600
„ „ Hollandi „	750	„ „ Orange Pekoe, Java „	5500—6000
Riis, Burma II. „	535—550	„ „ „ Tseilon „	6000—6400
Kartulid, eksport „	—	Suhkur, peenike, valge, Dantsigi „	840—860
„ „ piirituse „	—	„ „ Ameerika „	—
Kartuli helbed „	250	„ „ Czechoslovaakia „	850—870
Kartuli tärklis „Superieur“ „	500	Siirup, kartuli, B ^o 42 „	680—700
Piim, pudelites ltr.	15	„ „ „ Glucose „	600—620
Või, melerei, eksport pd.	4520—4560	Sool, lahtine „	36—40
Margariin „	1800—1900	„ „ „ „	—

Telliige proovinumbriid

EESTI MAJANDUS

Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri

Ilmub Eesti Majanduspoliitilise Seltsi väljaandel
kord nädalas

Vastutav toimetaja: N. KÖSTNER

Ainuke majandusline eri-ajakiri Eestis

Juhtkirjad paremate Eesti asjatundjate sulest
Laialdane majandusline informatsioon sise- ja
väljamaalt

Eesti konsulaar- ja kaubandusliste esitajate
aruanded

Igale ärimehete tarvilikud praktilised teated
kaubanduse, tööstuse ja rahanduse alalt

Ärisse puutuvad juriidilised teated

**Ajakiri ilmub Kaubandus-Tööstusministeeriumi,
Tallinna Börse-Komitee, Pankade Nõukogu ja Vabrikantide
ühisuse toetusel**

Tellimise hind: aasta lõpuni Emk. 880.- Väljamaale Emk. 1760.-

1. juulini " 380.- " 760.-

Toimetus: Pikk t. 15, Tallinnas. Tallitus: Lai t. 38, Graafiline Ühing, Kirj. Telef.: 18-66

Telliige proovinumbriid

Tubakavabrik
A.-S. A. Reier & Co

S. Pääsukese tän. nr. 4

Tallinn // Reval
Eesti // Estland

KINNITUS-AKTSIA-SELTS
„TURIS”

on oma uutesse ruumidesse, Tallinna
Kaupmeeste – Diskonto- ja Laenu-panga
* * * maija, teisele korrale, – * * *

* Viru tänavale nr. 18. Tallinn *

üle viidud

millest oma austatud ärisõprule teada
* * * * * anname. * * * * *

Uute avarate äriruumide tõttu on meil võima-
lus oma tegevust märksa laiendada, ja lubades
kõigile vana lahkuse ja punktipäalse täitmisega
nende kinnitussajus vastu tulla, soovitame endid
* * * * kinnituste vastuvõtmiseks * * * * *

tule-, transport-ladude- (ühesarvatud
vargused) mere- ja maa-transport,
kasko ja aknaklaaside õnnetuste vastu.

Asemikud igas linnas.

Valitsus.

PÕHJA KINNITUS A.-S.

toimetab kõiksugu varanduste kinnitust :

Tule ja Murdvarguse
vastu, Kaubaveo
(transport) Veo-
abinõude,
Väärtuste ja Reisi-
jate õnnetuste
kinnitus.

Peakontor :

Tallinnas. Suure Karja tän. 20.

Telegrammi adress: PÕHJATULI

Kõnetraat nr. 1007.

Agendid igas linnas.

EESTI PANK

Peapank Tallinnas, Vabaduse puiestee nr. 3
Osakond Tallinnas, Lai tän. nr. 1

Osakonnad linnades:

**Haapsalu ** Kuresaare ** Narva ** Paide
Pärnu ** Petseri ** Rakvere ** Tartu
Valga ** Viljandi ** Võru**

Väljamaal

korrespondendid kõik suuremad väljamaa pangad

Väljavõte arveteseisust 1. jaanuaril 1923.

Põhi- ja tagavarakapitaal	mk	288.000.000
Pangatähed	„	1.500.000.000
Hoiusummad	„	2.300.000.000
Korrespondendid passivas	„	1.430.000.000
Sularaha kassas	„	710.000.000
Välisvaluuta	„	1.380.000.000
Diskont. vekslid ja t. laenud	„	3.230.000.000
Korrespondendid aktiivas	„	770.000.000

**Toimetab kõiksugu pangaoperatsioone
sise- ja väljamaal**

**Võtab raha hoiule // // // // Annab laenusid
Müüb ja ostab välisraha ja tshekke
välisvaluutas**

**Annab välja maksutähti maksuta iga soovi-
tava summa ja nime peale ilma siht-
koha ja tähtpäeva määramata**

**Maksutähed vahetakse sularaha vastu igas
linnas Eesti Pangas ja tema osakondades**

Põllumajandusline Keskühisus
„ESTONIA“

Tallinn, Jaani tän. 6 Kõnetr. 8-55, 18-91, 20-90, 20-94

Telegrammi aadress: „Zentrestonia“

Kõige suurem põllu-, karja- ja linnukasvatuse
saaduste eksportäri Eestis
Oma piimaäri, vorstivabrik, lihasuitsetamise
tehas ja külmetusmajad
Esitused üle maa

Agricultural Central-association
„ESTONIA“

Tallinn (Reval), Jaani t. 6 Teleph.: 8-55, 18-91, 20-90, 20-94

Telegrams: „Zentrestonia“ Code: ABC Code 5-th Edition

The largest concern in Estonia for exportation
of agricultural dairy and poultry products
Own dairy-house, sausage-factory with smoke
rooms and refrigerating houses
Representations in all parts of the country

